

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

20. De restitutione iniustæ acceptionis & detentionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

dit, tenetur reddere pretium illius, & expensas in illo curando consumptas; si vulneravit, vel mutilavit, debet etiam expensas curationis, & totum id, quod minus valet feruus, ob illam læsionem. Si autem liber est, tenetur nocens reddere familiæ, & hæredibus necessarijs, putà filijs, & parentibus, damnum, quod ex morte incurrerunt: vt si pauperis erant, & ad oculum alebantur, nocens eos alere tenetur: si non manent occisus, vnde alantur illi. Si verò operarius est vulneratus, vel mutilatus, nocens tenetur reddere expensas in curatione consumptas, & totum, quod perdidit illo tempore: & si forte amplius laborare non valet, sunt opera eius ipsi restituenda. Cum verò non est damnum aliquot, nisi curationis; vel est, sed illi alii non volunt acceptare restitutionem, non tenetur amplius nocens. Hæc autem intelliguntur de nocimento illicito, scilicet si sine peccato fiat. Qui autem nocet in rebus, comburendo domos, vineas, & alia destruendo, tenetur etiam talia restituere, cum contra iustitiam fiunt, non solum quando ipse fecit, sed cum filij, serui, famulive ipsius talia faciunt. Nam si ipse consentiente ista facta sunt, totum tenetur reddere, si verò non consentiente, tunc debet reddere personas, quæ id fecerunt, si potest. Idem est de boue, & animalibus, quando damnū intulerunt in agris; si enim negligentia ipsius damnū factū fuerit, tenetur totum reparare; si verò non, ipsum animal tradere, vt et ipso pæna sumatur, nisi id velit rescire. Atque his modis actio ista secunda iniusta committi potest.

De restitutione iniusta acceptionis, & detentionis.

CAPVT XX.

ALia actio iniusta, vnde nascitur obligatio restituendi, est iniusta acceptio, qua aliquid capitur iniusto domino. Ob quam rationem, tenentur restituere latrones, fures, raptores vsurarij, & hi, qui iniquos contractus exercent, de quibus in particulari postea dicemus: nunc tamen de quatuor acceptionibus tantum dicendum est, putà de cessione lignorum in syluis, venatione ferarum, & auium etiam captione, ac piscatione.

In cuius gratiam nota: sylus, aut montes, in quibus arbores cædi solent, tripliciter se habere possunt. Quædam sunt ipsorum

in castellorum, aut urbium communes, tamen sub pœna quadam cæsi prohibentur. Quædam sunt ipsorum dominorum urbium, puta Ducum, Principum, & similibus. Quædam hominum particularium. Adde etiam; quædam sunt urbium, aut castellorum vicinorum, & proximorum. Hoc autem generaliter in omnibus obseruandum est, cum pœnæ aliqua impositæ sunt cædentibus, quamuis quis cædat, non obligatur ad pœnam soluendam, quousque comprehendatur, & condemnatur: tamen quantum ad restitutionem circa istam pœnam in conscientia.

Dico primo, si syluæ sunt communes, quamuis incola, aut cuius urbis, vel pagi cædat in utilitatem propriam aliquot arbores sine facultate, non peccat mortaliter, nec obligatur ad restitutionem: nam talis pagus aut ciuitas, hoc modo & via intendit distribuere suis ciuibus arbores, ut cædant; si tamen comprehendatur, pœnam soluat. Est autem pœna posita, ne syluæ citò destruerentur, & consumerentur: verum est, quod si magnam stragem faceret, obligaretur ad restitutionem.

Secundo, si syluæ sunt particularium hominum, absque dubio, peccatum est cædere absque facultate domini, & obligat ad restitutionem, & hoc etiam dicendum est de eo, qui, cum sit vnius pagi incola, cædit syluas alterius pagi; quamuis si inuicem homines illorum pagorum aut castellorum solerent syluas proprias aggredi, & cædere, iudicaretur hoc, ac si sylua propria esset illi pago, in quo cædens est incola.

Dico tercio, cum syluæ sunt dominorum, non licet etiam cædere, obligaturque cædens ad restitutionem, quamuis in hoc non sit tam arcta regula, ac si esset particularis cuiusdam. Unde dicit Soto, quod possent pauperes cædere ligna ad usum foci proprii necessaria, & domini multum in hoc considerare debent, ne graues pœnas præsertim corporis imponant subditis: nam arbores, quas natura dat sponte, non sunt tam propriae, ac pecuniæ in area repositæ.

Per hæc possumus etiam respondere de piscatione. Nam si flumina sunt communia urbi, & ciuitati, tunc eodem modo piscans non tenetur ad restitutionem, quamuis piscetur, sed ad pœnam post condemnationem, si comprehendatur. Si vero aquæ sunt particulares alicuius, permanentes, ut lacus, stagna, non licet absque peccato obligante ad restitutionem; quamuis, si essent aquæ transeuntes, non esset obligatio ad restitutionem. Attende tamen, quando fiunt in ciuitatibus

prohibitiones piscandi, ob bonum commune, quia pisces omnia fouent, & piscatio inducit penuriam, tunc peccatum esset piscari, licet nulla esset restitutionis obligatio.

Circa venationem autem attende, eandem esse rationem: non enim est obligatio ad restitutionem, nisi locus, in quo fit venatio, esset muro circumdatus, tunc non liceret intrare ad venandas feras, essetque restitutio facienda; quamuis si extra murum esset, posset occidi, & capi; & si non sit mutus, si pactum est inter dominum, & incolas, quibus soluitur totum damnum, quod ferae in ipsorum terris faciunt, non liceret venari absque restitutione. Cum vero non soluitur totum damnum in integrum, nulla est obligatio; immo, si damnum ciues paterentur, non solum non obligarentur ad restitutionem, sed absque villo peccato liceret ipsas occidere, & capere.

Circa aues notandum est, quasdam esse omnino domesticas, & eas capere, peccatum est obligans ad restitutionem: quasdam vero omnino sylvestres & vagas, quae non habent firmum locum, & has aucupari intra loca murata aliorum, non obligat ad restitutionem, quia nullius sunt: non enim permanent sicut arbores: quamuis peccatum esset capere, cum ad bonum commune aliquo tempore fit prohibitio: quasdam partim domesticas, partim sylvestres, ut columbas, has capere in locis proprijs, vbi nidificant, ut in columbarijs, obligat ad restitutionem, cum dominum proprium habeant: similiter etiam, ipsas capere intra spatium permissum per locos, dum modo alantur à dominis proprijs: cum enim nullis eis cibus à proprijs dominis datur, ob idque terras aliorum deuastant, possunt licite capi à dominis terrarum & agrorum, quibus damnum inferunt: extra spatium autem determinatum, cum nimis vagantur, possunt capi, ac si essent omnino sylvestres; maximè tamen à dominis locorum, in quibus vagantur, nec ad restitutionem obligatio esset. Haec igitur est actio iniusta, ad restitutionem obligans, & sicut acceptio iniusta obligat, ita iniusta detentio, cum quis detinet alienum, ipso domino inuito. Atque

haec est tertia radix restitu-
tionis.